

- *Indokok:*

A kir. törvényszék felperesnek fellebbezését alaposnak találja, mert a pénztartozás késedelmes teljesítése esetén a hitelezőt megillető kártérítésről szóló 1923. évi 39. t.-c., amelynek hatályát az 1925. évi 37. t.-c. a törvényhozás további intézkedéséig meghosszabbította, ma is élő s alkalmazandó jogszabályokat tartalmaz. Az 1923. évi 39. t.-c. 2. §-ának utolsó bekezdése pedig kimondja, hogy az ezen § második bekezdésében megkonstruált u. n. alacsonyabb kárcamat az ezen törvény életbelépte után kötött kölcsönügyletből származó követelésekre nem alkalmazható. Mivel pedig felperes követelése az 1926. évben kötött kölcsönügyletből ered, az u. n. magasabb kárcamat volt megítélendő, amely a 8074/1924. M. E. sz. rendelet értelmében 1927. június 15-ig évi 18%, ettől az időponttól kezdve pedig a 4960/1927. M. E. sz. rendelet értelmében évi 10%.

A budapesti kir. törvényszék 1927. szeptember hó 15-én kelt 26. Pf. 9881/1927. sz. ítéletéből.

Azt hisszük, ez a két ítélet *szemléltető* módon tanúsítja azt a bizonytalanságot, amely ebben az egyébként alapvető fontoságu kérdésben ugyanazon bíróság két tanácsa közt is fennforog.

F. P.

Turpis causa és érdemtelenég. Évek óta hangsúlyozzuk, hogy a turpis causa körüli bírói gyakorlatban az alszemérem üli diadalát, amely olykor-olykor egészen visszás eredményekre juttat. Meg tudjuk érteni, ha a bíróság az ítékezés eszközei légkörének tisztaságát óvni igyekszik, de nevén nevezve csak alszeméremnek mondhatjuk az az igyekezetet, mely bizonyos kérdések érdemi tárgyalása elöl való kitérést sürgeti, ha a turpitudó jelenségét észleli. A bíró, aki kénytelen a legkülönbözőbb emberi aberrációk — valamennyire tulenyhe jelző a turpitudó — felett ítélni, aki kénytelen sokszor az aprólékos részletekig tisztázni „turpis” ügyeket, ne tölje el szemlehungyón magát a turpis ügyek magánjogi elbírálását se. Tul kell tennünk magunkat azon — valóságban soha végig nem gondolt — felfogáson, hogy a bíró fehér togáját nem szennyezheti be a turpis tényállás érdemleges megvizsgálásával. A bíró az élet hibái felett ítélni van hivatva és az élet teljességéhez — sajnos — a turpis esetek is hozzátartoznak. A turpitudó mellett is igaza lehet a jogát kereső félnek, míg a mai gyakorlat, anélkül, hogy érdemileg vizsgálná a kérdést, a turpitudó okából a felperest egyszerűen elutasítja. Hogy ez a limine elutasítás szükségszerűen a másik félre meg nem érdemelt előnyt jelent, ez előtt a bírói gyakorlat ugyancsak behunyja a szemét.

Hogy az a meg nem érdemelt kedvezmény egész addig mehet el, hogy a turpitudóval terhelt alperes lényegesen jobb helyzetbe jut, mint volna caeteris paribus, de turpitudó szégyen-foltjától mentes más alperes, azt élénken illusztrálja a Kuria P. V. 3911/926. sz. döntése.

A felperes durva hálátlanság címén az ajándék hatálytalanítására indított keresetet. A hivatkozott határozat, arra támaszkodva, hogy az ajándékozás a házasságon kívüli együttélésre tekintettel történt, turpis causára utalással kimondta, hogy a kereset érdemi elbírálásába a bíróság nem bocsátkozhat. A döntés következtetése nyilvánvalók. Ha valaki, aki nem az ágyassági viszony jutalmául részesül ajándékban, durva hálátlanságot követ el, kiteszi magát a sikeres hatálytalanítási pernek. Az ágyassági viszony azonban biztos fedezetet nyújt a legdurvább hálátlanság elkövetésére, ellene nincs megengedve a bírói igazmondáshoz való folyamodás. A turpis causát ez a

döntés fel nem mérhető jutalomban részesíti, amikor kivonja a bíróság előtti feleletre vonás köréből a bűnöst, akit megbélyegezni kíván. Asylumot biztosít annak, akit sujtani kíván. Még csak nevelő erceje se lehet a bírói ítélet magas erkölcsi szempontjainak, mert az alperes, akinek az erkölcsi rosszsalás kijut, önelégülten fogja fogadni az anyagi kedvezést, amit a bíróság szándékolatlanul nyújt neki. Nem győzzük eléggé hangoztatni, hogy amikor az erkölcsi jogrendnek kíván a bíró oltárt állítani, akkor az erkölcsi jogrendnek okoz súlyos károkat. Szobonya Béla a Magyar Jogi Szemle egyik megbeszélésében az erkölcsi elvek fensége nevében kifogásolta a mi kritikánkat. Azt hiszszük, hogy az erkölcsi elvek tisztasága a teljes gyakorlatiatlanságot, a célszerűség megdöbbentő hiányát, sőt éppen a védendő erkölcsi érdekek sérelmét nem követeli meg. A turpis causa eljöttését senki sem gondolja. Arról van csupán szó, hogy a turpis causa ne legyen ok arra, hogy — amint ezt a mostani határozat élesen mondja — a bíróság az ügy érdemi vizsgálatába ne bocsátkozzék. Igenis, a mi álláspontunk is azt kívánja, hogy a turpis causának legyen sulya az ítélezésben, de ez a suly ne a denegatio iustitiae-ben, hanem az eset körülményei szerinti méltatásában álljon, amint azt a Ptkj. is elgondolta. B. S.

A Munkásbiztosító Pénztárnál alkalmazott orvosgyakornokok jogállása. Általános magánjogi törvénykönyvünk hiánya sok mindennapos kérdést hagy bizonytalanságban s így — valljuk be — a bizonytalan bírói gyakorlatra vagyunk utalva.

Az ország munkásbiztosító pénztárainál sok száz orvosgyakornok van alkalmazásban, kiknek felmondási ideje a budapesti pénztár „szokása” szerint egy hó.

Arról nem beszélve, hogy az „orvosgyakornok” jogállása semmiféle szabályzatban vagy szerződésben konkretizálva nincs, a fentebbi állásfoglalás a munkáspénztár részéről — mely szociális intézmény — egészen antiszociális, de egyuttal törvényellenes is.

Az orvosgyakornokot — aki rendszeren még csak szigorló orvos — a pénztár „határozat”-tal „alkalmazza”, s ha közben diplomás orvos lesz is, nem minden esetben „választják” meg szerződéses „pénztári orvosná”, hanem mint gyakornok, többnyire régi munkakörében marad, adminisztrál és orvosi teendőket végez, de már gyakran önállóan is.

Miután pedig jogállását nem határozták körül, fölmondási ideje sincs a már említett „szokáson” kívül szabályozva.

A budapesti kir. törvényszék, mint végső fórum, egy konkrét esetben nem fogadta ugyan el a Munkásbiztosító egyhavi álláspontját, de csak három hónapot talált megállapítandónak, mondván: nincs olyan jogszabály, amely az orvosgyakornok felmondási idejét hat hónapban állapítaná meg.

Mivel pedig a hasonló tárgyú perek értékük folytán a törvényszéken túl nem mennek, ez a döntés elvi jelentőségű lévén, közérdekű a kérdés megbeszélése, annál inkább, mert eddig eldöntetlen volt az is, hogy az orvosgyakornok perében a rendes bíróság, avagy a munkásbiztosítási bíróság jogosult-e dönteni?

A pénztár ugyanis azt vitatta, hogy a külön bíróság hatáskörébe tartozik.

Ez azonban nem áll, mint azt az alábbiak alapján a fentebbi ítélet is megállapította:

Az 1921. évi 31. t. c. 13. §-a értelmében a munkásbiztosítási bíróság hatáskörébe tartoznak azok a perek, amelyek a „pénztári orvosok igényei tárgyában keletkeznek”.